

دانشگاه علم و فرهنگ

دانشکده علوم انسانی

گروه حسابداری

آینده حسابداری
و
حسابداری آینده

دبیر نشست: جناب آقای دکتر محمدصادق بیجندی
(رئیس دانشکده علوم انسانی)

سخنران: سرکار خانم دکتر سمانه آقاکاظم شیرازی
(مدیر گروه حسابداری)

۱۴۰۵/۸/۲۸
ساعت ۹:۳۰ الی ۱۰:۳۰
سالن سینما ۱

حسابداری علم است یا فن؟

جواد رضازاده

اشاره

در بعضی از متنهای معتبر حسابداری کشور، به علم یا فن بودن حسابداری اشاره‌هایی شده است. برخلاف اعتبار تامی که این متنها دارند، ورود آنها به این موضوع خالی از اشکال و ایراد نیست. از آنجا که این متنها هنوز مورد رجوع دانشجویان قرار دارند، از باب تذکر و فراهم آوردن زمینه تصحیح آنها، موضوع بحث ما بر علم یا فن بودن حسابداری تمرکز دارد. برای این منظور در این مقاله با توجه به معنای علم و طبقه‌بندی رشته‌های مختلف آن، جایگاه حسابداری نیز در میان آنها تعیین شده است.

ماهیت حسابداری چیست؟

- آیا علم است؟
- آیا فن است؟
- آیا هنر است؟

طبقه بندی کلی علوم

۱–علوم عقلی–نقلی

مبنای آن ها عقل، استنباط و استدلال است.

۲–علوم تجربی

علاوه بر استدلال، قابلیت آزمون پذیری دارند

۲–۱–علوم طبیعی

بررسی اثر پدیده ها بر عوامل طبیعی(انسان، حیوان و گیاه)

۲–۲–علوم اجتماعی

بررسی اثر پدیده ها بر رفتار افراد جامعه

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

آیا حسابداری در طبقه بندی علوم قرار می گیرد؟

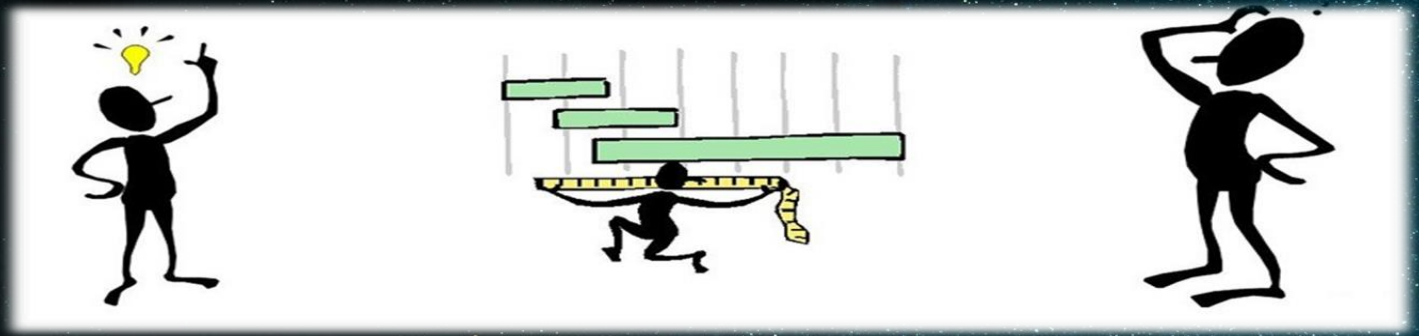

تعریف علوم اجتماعی:

بررسی اثر پدیده(ها) بر رفتار افراد جامعه

تعریف(هدف نهایی) حسابداری:

ارائه گزارش های مالی برای تصمیم گیری استفاده کنندگان

بعد آموزشی
(دانشگاه)
بعد علمی
(تحقیقات)
حسابداری
بعد فنی
(حرفه حسابداری)

حسابداری قضایی در پذیرش ارشد ۱۴۰۵ توسط دانشگاه خوارزمی و دانشگاه آزاد ارائه شده است.

مقطع	عنوان رشته
کارشناسی	حسابداری
کارشناسی ارشد	حسابداری
کارشناسی ارشد	حسابرسی
کارشناسی ارشد	حسابداری مدیریت
کارشناسی ارشد	حسابداری بخش عمومی
کارشناسی ارشد	حسابداری قضایی
دکتری	حسابداری

رشته‌های دانشگاهی فعلی حسابداری در ایران

ردیف	شاخه تخصصی	عنوان انگلیسی
۱	حسابداری مالی	Financial Accounting
۲	حسابداری مدیریت	Management Accounting
۳	حسابداری بهای تمام‌شده	Cost Accounting
۴	حسابداری دولتی و بخش عمومی	Governmental Accounting
۵	حسابرسی	Auditing
۶	حسابداری مالیاتی	Tax Accounting
۷	حسابداری بین‌المللی	International Accounting
۸	حسابداری قضایی	Forensic Accounting
۹	حسابداری محیط‌زیست	Environmental Accounting
۱۰	حسابداری اجتماعی	Social Accounting
۱۱	حسابداری منابع انسانی	Human Resource Accounting
۱۲	حسابداری پایداری و ESG	Sustainability Accounting
۱۳	حسابداری دیجیتال و هوشمند	Digital Accounting
۱۴	حسابداری مبتنی بر هوش مصنوعی	AI-driven Accounting
۱۵	حسابداری بانکی و مؤسسات مالی	Banking Accounting
۱۶	حسابداری نفت و گاز	Oil and Gas Accounting
۱۷	حسابداری بخش سلامت	Healthcare Accounting
۱۸	حسابداری بین‌دوره‌ای و گزارشگری یکپارچه	Integrated Reporting

شاخه های تخصصی حسابداری در ایران

شاخه های شناخته شده در حرفه حسابداری

۱-حسابداری بهای تمام شده(صنعتی)
Cost Accounting

۲-حسابداری مالی
Financial Accounting

۳-حسابرسی(داخلی و مستقل)
Auditing

۴-حسابداری مدیریت
Management Accounting

۵-حسابداری بخش عمومی(دولتی)
Governmental Accounting

رشته های تخصصی حسابداری در جهان

حوزه تخصصی	مسئله محوری	موضوعات اصلی
گزارشگری و حسابداری مالی	چگونه وضعیت و عملکرد اقتصادی سازمان به‌درستی گزارش شود؟	استانداردها، شناخت و اندازه‌گیری، افشا، کیفیت سود و تحلیل صورت‌های مالی
حسابرسی و اطمینان‌بخشی	چگونه قابلیت اتکای اطلاعات ارزیابی شود؟	شواهد، ریسک حسابرسی، کنترل داخلی، استقلال و قضاوت حرفه‌ای
حسابداری مدیریت و کنترل	اطلاعات چگونه به تصمیم و هدایت سازمان کمک کند؟	بهایابی، بودجه‌بندی، ارزیابی عملکرد، کنترل و تصمیم‌گیری
مالیات	آثار مالیاتی تصمیم‌ها و معاملات چیست؟	انطباق، برنامه‌ریزی مالیاتی، پژوهش مالیاتی و مالیات بین‌المللی
حسابداری بخش عمومی	منابع عمومی چگونه مدیریت و درباره آن‌ها پاسخ‌گویی شود؟	بودجه، گزارشگری دولتی، پاسخ‌گویی و ارزیابی عملکرد

تنوع الگوهای آموزشی در دانشگاه‌های معتبر جهان

حسابداری و تحلیل داده؛ نمونه روشن یک مسیر دانشگاهی جدید

در این مسیر، دانشجو علاوه بر مبانی حسابداری، با مدیریت و آماده‌سازی داده، مدل‌سازی آماری، مصورسازی، برنامه‌نویسی و تحلیل اطلاعات مالی آشنا می‌شود. هدف، تربیت فردی است که بتواند از داده‌های پیچیده برای تحلیل عملکرد، ارزیابی ریسک و پشتیبانی تصمیم استفاده کند.

نمونه‌های رسمی عبارت‌اند از:

- LSE: **کارشناسی ارشد** Accounting and Data Analytics؛
- Rutgers: **کارشناسی ارشد** Accounting and Analytics؛
- Arizona State University: **کارشناسی ارشد** Accountancy and Data Analytics؛
- University of Illinois: **تمرکز تحصیلات تکمیلی** Data Analytics in Accountancy.

تمایز مهم: در بعضی دانشگاه‌ها تحلیل داده بخشی از عنوان مدرک است؛ در برخی دیگر، یک تمرکز تخصصی درون برنامه حسابداری محسوب می‌شود.

دانشگاه	نمونه برنامه رسمی	نوع جهت‌گیری
ایلینوی اوربانا–شمپین، آمریکا	Master of Accounting Science	تخصص حرفه‌ای در گزارشگری و اطمینان‌بخشی یا مالیات، همراه با تحلیل داده
مدرسه اقتصاد و علوم سیاسی لندن، بریتانیا	MSc Accounting and Finance	پیوند حسابداری با تحلیل مالی و تصمیم‌های اقتصادی
مدرسه اقتصاد و علوم سیاسی لندن، بریتانیا	MSc Accounting, Organisations and Institutions	مطالعه حسابداری در بستر سازمان‌ها، نهادها و علوم اجتماعی
دانشگاه کمبریج، بریتانیا	Executive Master of Accounting	آموزش حسابداری با تأکید بر رهبری تغییر و مسائل پیچیده حرفه‌ای
دانشگاه مدیریت سنگاپور	Master of Professional Accounting	آموزش حرفه‌ای حسابداری
دانشگاه راتگرز، آمریکا	Master of Accountancy in Accounting and Analytics	تلفیق حسابداری با تحلیل داده و فناوری

آینده حسابداری
(Future of Accounting)

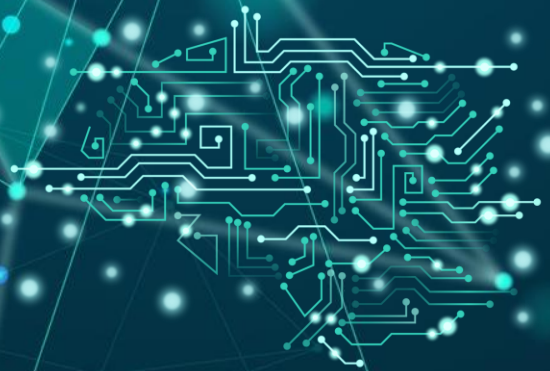

حسابداری آینده
(Accounting of the Future)

آینده حسابداری

به بررسی چشم‌انداز و مسیر تحول حرفه حسابداری در سال‌های پیش‌رو می‌پردازد؛ به این معنا که این حرفه تحت تأثیر روندهای بیرونی، از جمله پیشرفت فناوری‌های دیجیتال، هوش مصنوعی، یادگیری ماشین، بلاک‌چین، کلان‌داده‌ها، تغییرات مقرراتی و تحولات اقتصادی چگونه دستخوش تغییر خواهد شد. در این رویکرد، تمرکز اصلی بر پیش‌بینی تغییرات محیطی و فناورانه، فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌روی حرفه حسابداری و چگونگی سازگاری حسابداران، مؤسسات حسابرسی و نهادهای حرفه‌ای با این تحولات است.

به بیان دیگر، آینده حسابداری ناظر بر این پرسش است که حسابداری در آینده تحت تأثیر چه عواملی قرار خواهد گرفت و چه تغییراتی را تجربه خواهد کرد؟

حسابداری آینده

مفهومی عمیق‌تر و آینده‌نگرانه‌تر دارد و به بازاندیشی در ماهیت، کارکرد، ساختار و الگوی مفهومی حسابداری در عصر جدید اشاره می‌کند. در این رویکرد، مسئله صرفاً انطباق حسابداری موجود با فناوری‌های نوین نیست، بلکه طراحی و توسعه نظامی متفاوت از حسابداری است که بتواند نیازهای اطلاعاتی نسل آینده ذی‌نفعان را پاسخ دهد؛ نظامی که در آن گزارشگری مالی از قالب سنتی و عمدتاً تاریخی خارج شده و به سمت گزارشگری بلادرنگ، پیش‌بینی‌محور، هوشمند، یکپارچه و مبتنی بر داده‌های مالی و غیرمالی حرکت می‌کند. بنابراین، حسابداری آینده به این پرسش اساسی می‌پردازد که **حسابداری باید چگونه طراحی و بازتعریف شود تا پاسخگوی نیازها، پیچیدگی‌ها و اقتضائات دنیای آینده باشد؟**

در نتیجه، تفاوت بنیادین این دو مفهوم در آن است که «آینده حسابداری» بیشتر بر پیش‌بینی و شناخت مسیر تحول حرفه موجود تمرکز دارد، درحالی‌که «حسابداری آینده» بر بازطراحی و خلق پارادایم‌ها، ساختارها و کارکردهای نوین حسابداری تأکید می‌کند.

نکته مهم: فناوری گرایش‌های قدیمی را حذف نمی‌کند؛ بلکه آن‌ها را بازآرایی می‌کن

بخش مهمی از آینده آموزش حسابداری، نوسازی گرایش‌های موجود است، نه صرفاً تأسیس رشته‌های

تخصص موجود	جهت تحول فناورانه
حسابداری مالی	تحلیل متن افشاها، کنترل کیفیت داده و پشتیبانی از برآوردها
حسابرسی	تحلیل داده و ارزیابی سامانه‌های پردازش اطلاعات
حسابداری مدیریت	پیش‌بینی جریان نقد، سناریوسازی و تحلیل پیش‌نگر عملکرد
مالیات	دیجیتالی‌شدن اسناد، کنترل انطباق و تحلیل داده‌های مالیاتی
حسابداری بخش عمومی	یکپارچگی اطلاعات بودجه، عملکرد و گزارشگری
حسابداری قضایی	تحلیل شبکه معاملات و استفاده از شواهد دیجیتال

رشته های پیشنهادی در حسابداری با توجه به تحولات موجود

- حسابداری هوشمند و مبتنی بر هوش مصنوعی
- حسابداری داده‌محور و تحلیل داده‌های مالی
- حسابداری پایداری، ESGو گزارشگری غیرمالی
- حسابداری دیجیتال و فناوری‌های بلاک‌چین
- حسابداری رفتاری و علوم شناختی در حسابداری
- حسابرسی فناوری اطلاعات و امنیت داده‌ها
- حسابداری ریسک و مدیریت عدم‌اطمینان

آیا هوش مصنوعی شغل
حسابداران را حذف
می‌کند؟

مسئله اصلی، ناپدیدشدن حرفه حسابداری نیست بلکه تغییر فعالیت‌هایی است که حسابدار بابت انجام آن‌ها ارزش‌آفرینی می‌کند.

حسابداری برای مدت طولانی با ثبت معاملات، طبقه‌بندی اطلاعات و تهیه گزارش‌های دوره‌ای شناخته می‌شد. اکنون فناوری می‌تواند بخش فزاینده‌ای از این فعالیت‌ها را با سرعت بیشتر و مداخله دستی کمتر انجام دهد. در نتیجه، پرسش اصلی دیگر این نیست که «آیا نرم‌افزار می‌تواند ثبت حسابداری انجام دهد؟»، بلکه این است که «وقتی ثبت و پردازش تا حد زیادی خودکار شود، حسابدار چه ارزش افزوده ای به سازمان اضافه خواهد کرد؟».

پاسخ را باید در تحلیل، قضاوت، طراحی کنترل، تفسیر عدم‌اطمینان و ایجاد اعتماد جست‌وجو کرد. حسابداری آینده، حرکت از تولید اطلاعات به سوی ارزیابی اعتبار اطلاعات و تبدیل آن به تصمیم قابل‌دفاع است؛ البته این تحول در همه سازمان‌ها با سرعت و کیفیت یکسان رخ نخواهد داد.

ارجاع(Moll & Yigitbasioglu, 2019; Abbas, 2026)

در برخی فعالیت های بله و در برخی خیر!

شغل حسابداری مجموعه‌ای از فعالیت‌های متفاوت است: ورود داده، تطبیق حساب‌ها، تحلیل قرارداد، برآورد، مذاکره، گزارشگری و پاسخ‌گویی. قابلیت خودکارسازی این فعالیت‌ها یکسان نیست.

فعالیت‌های پرتکرار، قاعده‌مند و مبتنی بر داده ساختاریافته معمولاً بیشتر در معرض خودکارسازی قرار دارند؛ در مقابل، فعالیت‌هایی که به تفسیر زمینه، قضاوت حرفه‌ای، تعامل و مسئولیت‌پذیری نیاز دارند، پیچیده‌ترند.

بنابراین، سه پیامد می‌تواند هم‌زمان رخ دهد:

-کاهش نیاز به برخی فعالیت‌ها و موقعیت‌های سنتی؛

-تقویت توان حسابداران در انجام فعالیت‌های تحلیلی؛

-ایجاد مسئولیت‌های تازه در کنترل داده و نظارت بر سامانه‌ها.

نه می‌توان حذف کامل حرفه را نتیجه گرفت و نه می‌توان امنیت شغلی همه حسابداران را تضمین کرد.

آسیب‌پذیری شغلی به ترکیب وظایف، قابلیت یادگیری و نحوه سازمان‌دهی کار وابسته است.

ارجاع(Abbas, 2026; Moll & Yigitbasioglu, 2019) :

کدام فعالیت‌ها بیشتر خودکار می‌شوند؟

بیشترین ظرفیت خودکارسازی معمولاً در فعالیت‌های تکرارشونده و دارای قواعد روشن دیده می‌شود.

نمونه‌های مهم عبارت‌اند از:

-استخراج اطلاعات از اسناد و پیشنهاد طبقه‌بندی معاملات؛
-تطبیق حساب‌ها و شناسایی مغایرت‌های اولیه؛
-اجرای کنترل‌های قاعده‌محور؛
-تهیه گزارش‌های استاندارد و پیش‌نویس توضیحات؛
-شناسایی الگوهای غیرعادی برای بررسی بیشتر.

فناوری اطلاعات، چه تغییراتی از گذشته تا به حال در حسابداری ایجاد کرده است؟

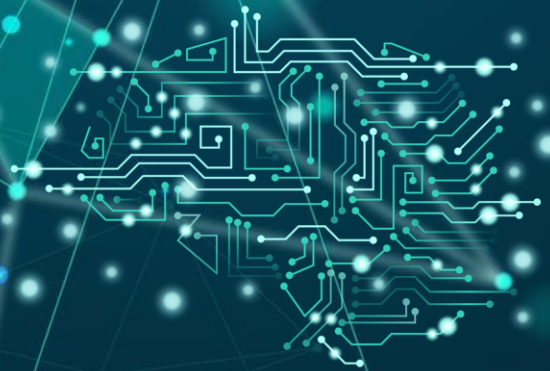

استفاده از
حسابداری ابری

حسابداری ابری: تغییر محل نرم‌افزار یا تغییر شیوه کار؟

به استفاده از نرم‌افزارها و سامانه‌های حسابداری گفته می‌شود که به‌جای نصب و نگهداری روی رایانه یا سرور محلی یک سازمان، از طریق اینترنت و بر بستر زیرساخت‌های رایانش ابری ارائه می‌شوند. در این شیوه، اطلاعات مالی و حسابداری در سرورهای ابری ذخیره و پردازش می‌شوند و کاربران مجاز می‌توانند با استفاده از رایانه، تلفن همراه یا سایر ابزارهای متصل به اینترنت، در هر زمان و مکان به اطلاعات دسترسی داشته باشند.

در حسابداری ابری، نرم‌افزار و داده‌ها بر زیرساخت ارائه‌دهنده خدمت قرار می‌گیرند و کاربران از طریق شبکه به آن‌ها دسترسی دارند. این الگو می‌تواند همکاری میان واحد مالی، مدیران، شعب و مشاوران را تسهیل کند و نیاز به نگهداری بخشی از زیرساخت داخلی را کاهش دهد.

بنابراین، پرسش حرفه‌ای فقط «کدام نرم‌افزار ابری را بخریم؟» نیست؛ باید پرسید: چه کسی به داده دسترسی دارد، بازیابی چگونه انجام می‌شود و در صورت قطع خدمت یا تغییر تأمین‌کننده چه اتفاقی

استفاده از کلان داده ها

کلان‌داده در حسابداری به مجموعه‌ای بسیار گسترده، متنوع و سریع‌التغییر از داده‌های مالی و
اطلاق می‌شود که حجم، سرعت تولید و تنوع آن‌ها به‌گونه‌ای است که پردازش و تحلیل آن‌ها با استفاده از
ابزارها و روش‌های سنتی حسابداری و مدیریت پایگاه‌های داده امکان‌پذیر یا کارآمد نیست. این داده‌ها
می‌توانند شامل اطلاعات تراکنش‌های مالی، سوابق خرید و فروش، داده‌های بانکی، اطلاعات مشتریان و
تأمین‌کنندگان، داده‌های عملیاتی، اطلاعات بازار و حتی داده‌های حاصل از شبکه‌های اجتماعی باشند.
به‌کارگیری فناوری‌های کلان‌داده در حسابداری، امکان تحلیل الگوهای پیچیده مالی، شناسایی
ناهنجاری‌ها و تقلب، ارزیابی ریسک، بهبود دقت پیش‌بینی‌های مالی، ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری مدیریتی
و افزایش شفافیت و قابلیت اتکای گزارشگری مالی را فراهم می‌کند. در واقع، کلان‌داده موجب گذار
حسابداری از رویکرد سنتی مبتنی بر ثبت و گزارش اطلاعات تاریخی به رویکردی تحلیلی، هوشمند و
آینده‌نگر می‌شود.

ارزش کلان‌داده زمانی ایجاد می‌شود که میان داده، مسئله اقتصادی و تصمیم مدیریتی ارتباط برقرار شود.

اطلاعات بیشتر، الزاماً شناخت بهتر نیست

داده‌های عملیاتی و غیرمالی می‌توانند در توضیح سودآوری، رفتار هزینه، ریسک مشتری و عملکرد محصولات مفید باشند. برای مثال، بررسی کاهش سود یک محصول ممکن است علاوه بر اطلاعات فروش، به داده‌های مرجوعی، توقف تولید، مصرف انرژی و خدمات پس از فروش نیاز داشته باشد.

اما افزایش حجم داده، خودبه‌خود به تحلیل معتبر منجر نمی‌شود. داده ناقص، تعاریف ناسازگار، سوگیری نمونه و اشتباه‌گرفتن همبستگی با رابطه علّی می‌توانند تصمیم را منحرف کنند.

نقش حسابدار آینده، صرفاً کار با داده‌های بیشتر نیست؛ او باید بداند کدام داده برای کدام پرسش مناسب است، شاخص چگونه تعریف شده و نتیجه تحلیل تا چه حد قابل اتکاست. می‌افتد؟

ارجاع: Moll & Yigitbasioglu, 2019; Abbas, 2026))

هوش مصنوعی مولد: دستیار حرفه‌ای، نه مرجع نهایی

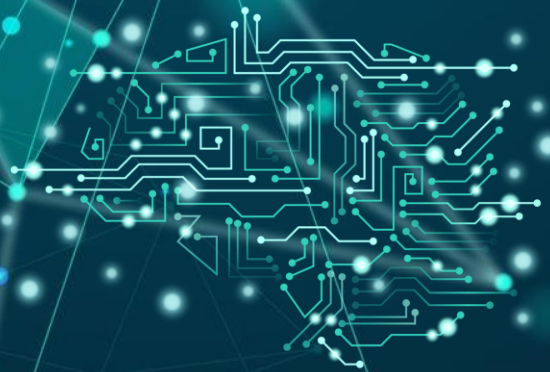

هوش مصنوعی مولد در حسابداری به فناوری‌هایی گفته می‌شود که با استفاده از الگوریتم‌های هوشمند و یادگیری داده‌ها، قادر به تولید محتوای جدید مانند **گزارش‌های مالی، تحلیل‌های حسابداری، تفسیر اطلاعات و مستندات مالی** هستند.

این فناوری با خودکارسازی برخی فعالیت‌ها، تحلیل سریع داده‌ها، تهیه گزارش‌های مدیریتی و پشتیبانی از تصمیم‌گیری، موجب افزایش کارایی و تحول در فرایندهای حسابداری می‌شود و نقش حسابداران را از فعالیت‌های تکراری به سمت تحلیل، قضاوت حرفه‌ای و مشاوره راهبردی سوق می‌دهد.

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

اینترنت اشیا

اینترنت اشیا: نزدیک‌ترشدن حسابداری به واقعیت عملیات

اینترنت اشیا در حسابداری به شبکه‌ای از تجهیزات و دستگاه‌های فیزیکی متصل به اینترنت گفته می‌شود که از طریق حسگرها، داده‌های عملیاتی و مالی را به‌صورت خودکار جمع‌آوری و منتقل می‌کنند. این فناوری امکان ثبت و پایش لحظه‌ای اطلاعات مرتبط با موجودی کالا، دارایی‌های ثابت، انبار، تولید و زنجیره تأمین را فراهم می‌کند و با کاهش خطاهای انسانی، افزایش دقت ثبت اطلاعات و بهبود کنترل‌های داخلی، به ارتقای شفافیت و کارایی فرایندهای حسابداری کمک می‌کند.

برای مثال، فرض کنید یک شرکت تولیدی در انبار خود از حسگرها و برچسب‌های هوشمند متصل به اینترنت استفاده می‌کند. این تجهیزات به‌محض ورود یا خروج کالا، اطلاعات مربوط به تعداد و ارزش موجودی را به سامانه حسابداری منتقل می‌کنند. در نتیجه، موجودی کالا به‌صورت لحظه‌ای به‌روزرسانی می‌شود و حسابدار بدون نیاز به ثبت دستی تمام جابه‌جایی‌ها می‌تواند اطلاعات دقیق‌تری از موجودی انبار و بهای تمام‌شده محصولات در اختیار داشته باشد.

مثال دیگر: استفاده از حسگرهای هوشمند برای ردیابی و ثبت ساعات کارکرد ماشین‌آلات، با هدف محاسبه دقیق‌تر استهلاک و هزینه‌های تولید.

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

بلاکچین

بلاکچین نوعی فناوری ثبت و نگهداری اطلاعات به‌صورت زنجیره‌ای از بلوک‌های به‌هم‌پیوسته است که اطلاعات در آن به شکل غیرمتمرکز و در میان مجموعه‌ای از رایانه‌ها ذخیره و به‌روزرسانی می‌شود. در این فناوری، اطلاعات ثبت‌شده پس از تأیید و اضافه‌شدن به زنجیره، به‌سختی قابل تغییر یا حذف هستند و همین ویژگی موجب افزایش شفافیت، امنیت و قابلیت ردیابی اطلاعات می‌شود. در حسابداری، بلاکچین می‌تواند برای ثبت و تأیید معاملات مالی، کاهش احتمال تقلب و دست‌کاری اسناد، افزایش قابلیت اتکای اطلاعات و تسهیل فرایند حسابرسی مورد استفاده قرار گیرد.

مثلاً فرض کنید یک شرکت از تأمین‌کننده‌ای به مبلغ ۵۰۰ میلیون تومان کالا خریداری می‌کند. اطلاعات این معامله شامل تاریخ خرید، مبلغ، مشخصات کالا و طرفین معامله در بستر بلاکچین ثبت می‌شود. این اطلاعات پس از تأیید، در اختیار اعضای مجاز شبکه قرار می‌گیرد و امکان تغییر یا حذف غیرمجاز آن بسیار دشوار است. بنابراین، حسابرس می‌تواند با مراجعه به سوابق ثبت‌شده، از وقوع معامله و جزئیات آن اطمینان بیشتری حاصل کند و احتمال ثبت فاکتورهای جعلی یا دست‌کاری اطلاعات مالی کاهش می‌یابد.

به زبان ساده: بلاکچین مانند یک دفتر ثبت معاملات مشترک و قابل اعتماد است که سوابق آن به‌سادگی پاک یا دست‌کاری نمی‌شوند.

بلاکچین: تقویت قابلیت ردیابی، نه تضمین حقیقت اقتصادی

ثبت تغییرناپذیر، لزوماً به معنای ثبت صحیح نیست.

دفترکل توزیع‌شده می‌تواند در برخی کاربردها به اشتراک‌گذاری سوابق، ردیابی تغییرات و کاهش بخشی از فعالیت‌های تطبیقی کمک کند. ارزش آن به‌ویژه زمانی مطرح می‌شود که چند طرف مستقل به سابقه‌ای مشترک نیاز داشته باشند.

بااین‌حال، اگر داده اولیه نادرست باشد، بلاکچین لزوماً نادرستی آن را کشف نمی‌کند. ثبت انتقال یک دارایی نیز به‌تنهایی درباره ارزش‌گذاری، کاهش ارزش، ماهیت اقتصادی معامله یا کفایت افشا تصمیم نمی‌گیرد.

ازاین‌رو، بلاکچین ممکن است بخشی از زیرساخت شواهد و کنترل را تغییر دهد، اما نیاز به قضاوت حسابداری و حسابرسی را از بین نمی‌برد. تناسب کاربرد، هزینه اجرا، محرمانگی و الزامات حقوقی نیز باید ارزیابی شوند.

گزارشگری پایداری

گزارشگری پایداری رویکردی در حسابداری است که علاوه بر ثبت و گزارش اطلاعات مالی، به شناسایی، اندازه‌گیری و گزارش آثار و عملکرد سازمان در سه بُعد **زیست‌محیطی، حاکمیتی و اجتماعی** می‌پردازد. در این نوع حسابداری، موضوعاتی مانند میزان مصرف انرژی و آب، آلودگی محیط‌زیست، انتشار گازهای گلخانه‌ای، حقوق کارکنان، ایمنی محیط کار و مسئولیت اجتماعی شرکت مورد توجه قرار می‌گیرد تا ذی‌نفعان بتوانند ارزیابی جامع‌تری از عملکرد و مسئولیت‌پذیری سازمان داشته باشند.

فرض کنید یک کارخانه علاوه بر گزارش سود سالانه خود، میزان مصرف آب، برق، آلودگی ناشی از تولید، میزان بازیافت پسماند و وضعیت حقوق و مزایای کارکنان را نیز گزارش کند. این اطلاعات بخشی از حسابداری پایداری است.

حسابداری سنتی می‌پرسد شرکت چقدر سود کرده است؛ اما حسابداری پایداری علاوه بر آن می‌پرسد شرکت این سود را با چه میزان اثرگذاری بر جامعه و محیط‌زیست به دست آورده است؟

گزارشگری پایداری: گسترش قلمرو پاسخ‌گویی

حسابداری آینده فقط فناورانه نیست؛ نوع اطلاعاتی که باید درباره آن پاسخ‌گو بود نیز تغییر می‌کند.

گزارشگری پایداری توجه را به ریسک‌ها، فرصت‌ها و آثار موضوعاتی مانند اقلیم، منابع و زنجیره ارزش گسترش داده است. بااین‌حال، همه چارچوب‌های پایداری هدف و دامنه یکسانی ندارند؛ برخی بر اطلاعات مرتبط با تصمیم سرمایه‌گذاران تمرکز می‌کنند و برخی دامنه وسیع‌تری از آثار سازمان را در نظر می‌گیرند.

هادر و شیپر در بحث استانداردگذاری پایداری بر ضرورت روشن‌بودن هدف گزارشگری، استقلال نهاد استانداردگذار، شفافیت و فرایند مناسب تدوین استاندارد تأکید می‌کنند. آنان نسبت به شتاب‌زدگی و انتقال بدون بررسی مفاهیم گزارشگری مالی به مسائل پایداری هشدار می‌دهند.

نقش حسابدار در این حوزه، صرفاً گردآوری شاخص‌ها نیست؛ بلکه تعریف مبنای اندازه‌گیری، کنترل داده، ارزیابی قابلیت مقایسه و توضیح عدم‌اطمینان است.

ارجاع: (Hodder & Schipper, 2025)

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

نیازهای بازار کار در عصر فناوری و هوش مصنوعی

بازار کار چه می‌گوید؟ شواهد آگهی‌های شغلی

تقاضای مهارتی حسابداری در حال گسترش است؛ نه صرفاً جایگزینی دانش مالی با مهارت رایانه‌ای.

الو و همکاران، آگهی‌های شغلی حسابداری فنلاند را در فاصله سال ۲۰۱۶ تا نیمه نخست ۲۰۲۱ بررسی کرده‌اند. در بخش طبقه‌بندی‌شده برحسب عنوان شغلی، ۳۴،۶۹۶ آگهی تحلیل شده است.

نتایج از افزایش تقاضا برای مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و چند دسته از مهارت‌های حرفه‌ای حکایت دارد. نیازهای مهارتی نیز میان مراحل شغلی و حوزه‌های تخصصی متفاوت است؛ برای نمونه، مهارت‌های فناوری در موقعیت‌های ورودی و میانی بیشتر از موقعیت‌های اجرایی ارشد درخواست شده‌اند.

کاهش نسبی تصریح برخی مهارت‌های فنی در آگهی‌ها را نباید معادل بی‌اهمیت‌شدن دانش حسابداری دانست. آگهی شغلی، بیان تقاضای کارفرماست، نه اندازه‌گیری کامل همه شایستگی‌های لازم؛ همچنین، نتایج یک کشور را نمی‌توان بدون بررسی به بازار کار ایران تعمیم داد.

ارجاع: (Elo et al., 2026)

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

حسابدار آینده در سال ۲۰۲۶ دیگر صرفاً یک ثبت‌کننده رویدادهای مالی نیست؛ بلکه باید ترکیبی از دانش تخصصی حسابداری، مهارت‌های فناورانه، توانایی تحلیل داده و مهارت‌های انسانی و مدیریتی را در اختیار داشته باشد. در واقع، حسابدار آینده باید بتواند از فناوری برای پردازش اطلاعات و از قدرت تحلیل خود برای تصمیم‌گیری و خلق ارزش برای سازمان استفاده کند.

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۱ .مهارت‌های تخصصی حسابداری

- تسلط بر استانداردهای حسابداری و گزارشگری مالی
- حسابداری مدیریت و بهای تمام‌شده
- حسابرسی و کنترل‌های داخلی
- حسابداری مالیاتی
- مدیریت ریسک و حاکمیت شرکتی
- حسابداری پایداری و گزارشگریESG

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۲. مهارت‌های فناورانه و دیجیتال

- سواد هوش مصنوعی و هوش مصنوعی مولد
- شناخت بلاکچین و قراردادهای هوشمند
- تسلط بر حسابداری ابری
- شناخت کلان‌داده‌ها
- شناخت اتوماسیون فرایندهای رباتیک
- شناخت اینترنت اشیا
- آشنایی با امنیت سایبری و حفاظت از اطلاعات

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۳ .مهارت‌های تحلیل و تصمیم‌گیری

- تحلیل داده‌های مالی و غیرمالی
- تحلیل پیش‌بینانه
- تفکر انتقادی
- مهارت حل مسئله
- تفسیر اطلاعات و استخراج بینش مدیریتی
- تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد و داده

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۴ .مهارت‌های انسانی و رفتاری

- هوش هیجانی
- ارتباطات مؤثر
- مذاکره و متقاعدسازی
- کار تیمی
- خلاقیت و نوآوری
- انعطاف‌پذیری و سازگاری با تغییرات
- یادگیری مستمر

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۵ .مهارت‌های مدیریتی و راهبردی

- تفکر استراتژیک
- مشاوره به مدیران
- مدیریت عملکرد سازمان
- مدیریت ریسک
- رهبری و مدیریت تیم
- شناخت مدل‌های کسب‌وکار

حسابدار آینده به چه ترکیبی از مهارت‌ها نیاز دارد؟

۶ .مهارت‌های اخلاقی و حرفه‌ای

- استقلال حرفه‌ای
- قضاوت و تردید حرفه‌ای
- رازداری و حفظ محرمانگی اطلاعات
- مسئولیت‌پذیری
- شناخت سوگیری‌ها و خطاهای احتمالی هوش مصنوعی
- رعایت اخلاق در استفاده از داده و فناوری

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

حسابدار آینده کسی نیست که فقط کار با نرم‌افزارهای حسابداری را بلد باشد؛ بلکه کسی است که حسابداری را می‌فهمد، فناوری را به کار می‌گیرد، داده‌ها را تحلیل می‌کند، قضاوت حرفه‌ای دارد و می‌تواند برای سازمان ارزش ایجاد کند.

آیا هنوز حسابداری رشته مناسبی است؟

حسابداری همچنان یکی از رشته‌های **مهم، کاربردی و آینده‌دار** است؛ اما ماهیت و فرصت‌های شغلی آن در حال تغییر است. اگرچه هوش مصنوعی، اتوماسیون و نرم‌افزارهای هوشمند بسیاری از فعالیت‌های تکراری حسابداری مانند ثبت اسناد، پردازش فاکتورها و تهیه گزارش‌های اولیه را بر عهده خواهند گرفت، اما نیاز سازمان‌ها به متخصصانی که بتوانند اطلاعات مالی را تحلیل کنند، ریسک‌ها را ارزیابی کنند، قضاوت حرفه‌ای داشته باشند و در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مشارکت کنند، همچنان پابرجاست. در واقع، آینده متعلق به حسابدارانی است که علاوه بر دانش تخصصی حسابداری، به هوش مصنوعی، تحلیل داده، فناوری‌های مالی، امنیت اطلاعات، حسابداری پایداری و مهارت‌های مدیریتی مسلط باشند. بنابراین، حسابداری از بین نمی‌رود، بلکه از یک حرفه مبتنی بر ثبت و گزارشگری به حرفه‌ای مبتنی بر تحلیل، مشاوره و ارزش‌آفرینی تبدیل می‌شود.

همه شاخه های حسابداری می‌تواند انتخاب مناسبی باشد؛ اما نه با این انتظار که شرح شغل آن برای همیشه ثابت بماند.

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

مدارک مورد نیاز برای ورود به بازار تخصصی حسابداری

مدارک حرفه‌ای و رسمی داخل ایران

عنوان مدرک یا گواهینامه	کاربرد	مرجع مرتبط
۱ .حسابدار رسمی CPAایران	حسابرسی مستقل، حسابرسی قانونی و خدمات حرفه‌ای	جامعه حسابداران رسمی ایران
۲ .مشاور رسمی مالیاتی	ارائه خدمات تخصصی مالیاتی و مشاوره مالیاتی	جامعه مشاوران رسمی مالیاتی ایران
۳ .کارشناس رسمی دادگستری در رشته حسابداری و حسابرسی	اظهارنظر کارشناسی درباره اختلافات مالی، حسابداری و حسابرسی	مرکز وکلا یا کانون کارشناسان رسمی دادگستری
۴ .گواهینامه‌های حرفه‌ای بازار سرمایه	فعالیت تخصصی در بازار سرمایه و نهادهای مالی	سازمان بورس و اوراق بهادار

مدارک و گواهینامه‌های بین‌المللی

. ACCA – Association of Chartered Certified Accountants

مدرک حرفه‌ای حسابداری و حسابرسی انگلستان؛ مناسب حسابداری مالی، گزارشگری و حسابرسی بین‌المللی.

. CPA – Certified Public Accountant

گواهینامه حسابدار رسمی در نظام حرفه‌ای آمریکا؛ با شرایط و مجوزهای حوزه قضایی مربوط.

CMA – Certified Management Accountant۷

مدرک حسابدار مدیریت؛ مناسب بودجه‌بندی، کنترل مدیریت، تحلیل مالی و تصمیم‌گیری مدیریتی.

CIA – Certified Internal Auditor۸

مدرک حسابرس داخلی؛ مناسب ارزیابی کنترل‌های داخلی، مدیریت ریسک و حاکمیت شرکتی.

. CFA – Chartered Financial Analyst۹

مدرک حرفه‌ای تحلیلگری مالی و سرمایه‌گذاری؛ مناسب تحلیل صورت‌های مالی، ارزش‌گذاری و بازار سرمایه.

گواهینامه‌های تخصصی و مهارتی مورد نیاز بازار کار ایران

عنوان مهارت یا گواهینامه	کاربرد
Excel .پیشرفته	تحلیل و پردازش اطلاعات مالی
. Power BI	طراحی داشبوردهای مدیریتی و مالی
. SQL	استخراج و مدیریت داده‌های مالی
. ERP	کار با سیستم‌های یکپارچه سازمانی
.نرم‌افزارهای حسابداری ایران	سپیدار، هلو، راهکاران و سایر نرم‌افزارها
.قوانین مالیاتی و سامانه مؤدیان	انجام تکالیف مالیاتی و صورتحساب الکترونیکی
.استانداردهای IFRS	گزارشگری مالی بین‌المللی
.تحلیل داده و هوش مصنوعی	تحلیل هوشمند اطلاعات مالی
.حسابرسی فناوری اطلاعات	ارزیابی سیستم‌ها و کنترل‌های فناوری اطلاعات
.حسابداری پایداری و ESG	گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی
.امنیت سایبری و حفاظت اطلاعات	محافظت از داده‌های مالی و محرمانه

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

کدام مدرک با ارزشتر است؟

مسیر شغلی	مدارک و مهارت‌های پیشنهادی
حسابرس مستقل	حسابدار رسمی، ACCA
مدیر مالی	Power BI ،Excel ،CMA
مشاور مالیاتی	مشاور رسمی مالیاتی، قوانین مالیاتی
حسابرس داخلی	CIA، مدیریت ریسک
تحلیلگر مالی	SQL ،Power BI ،CFA
حسابدار بین‌المللی	IFRS ،ACCA
حسابدار فناوری‌محور	ERP، هوش مصنوعی، تحلیل داده

دانشکده علوم انسانی
گروه حسابداری

حسابداری، فقط انتخاب یک رشته دانشگاهی نیست؛ انتخاب جایگاهی اثرگذار در قلب تصمیم‌گیری‌های اقتصادی است. در دنیایی که فناوری، هوش مصنوعی و تحولات اقتصادی آینده را شکل می‌دهند، سازمان‌ها بیش از هر زمان دیگری به حسابدارانی نیاز دارند که فراتر از اعداد بیندیشند، آینده را تحلیل کنند و مسیر موفقیت کسب‌وکارها را رقم بزنند.

حسابداری بخوانید؛ تا نه‌تنها آینده شغلی خود را بسازید، بلکه در ساختن آینده اقتصاد کشور نقش‌آفرین باشید.